

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

-

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

Yleistä

Terveydensuojelulain nimi on vakiintunut ja sen säilyttäminen on perusteltua.

Vati-tietojärjestelmän käyttötarkoituksen muuttaminen myös keskitetyksi arkistoksi on kannatettava muutos. Muutos vähentää ylimääräistä hallinnollista työtä valvontayksiköissä ja mahdollistaa paremmin asiakirjojen elinkaarenhallinnan ja helpottaa myös valvonnalta aikaa vievien tietopyyntöjen käsittelyä. Myös tietosuojan kannalta on parempi, että asiakirjat säilytetään vain yhdessä järjestelmässä. Muutoksen tulisi koskea Vatin kaikkia tietoja eli myös elintarvikevalvontaa sekä tupakka- ja lääkelain valvontaa.

Uudistuksessa on erittäin tärkeää tarkastella terveydensuojelulain ja muun lainsäädännön rajapintaa siten, että varmistetaan viranomaisen mahdollisuudet puuttua terveyshaittaa aiheuttavaan epäkohtaan, mutta vältetään eri viranomaistahojen päällekkäistä työtä. Esimerkiksi savu- ja meluhaittatapauksissa päällekkäinen toimivalta aiheuttaa nykyisellään tarpeetonta asian siirtelyä eri viranomaisten välillä ja epäselvyyttä käsittelyvastuusta. Toisaalta esimerkiksi päiväkotien pihojen varjopaikkojen puuttumisen sekä pihan huonon ilmanlaadun tai meluhaitan osalta tulee varmistaa, että löytyy viranomainen, jolla on toimivalta puuttua terveyshaittaa aiheuttaviin epäkohtiin.

Hallinnollisten menettelyiden osalta kehotuksen lisääminen keinovalikoimaan on tarpeen. On tärkeää, että määräyssäännöksiä selkeytettäessä tulee myös mahdolliseksi määrätä lainsäädännön

vastaisesta toiminnasta eikä vain terveyshaittaperusteisesti. Valvonnan perusmaksun kytkeminen ilmoituksenvaraisuuteen puoltaa myös seuraamusmaksun käyttöönottoa.

Luku 1 - Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus

Terveyden edistämiseksi esitetään omaa säännöstä, jossa sen tavoitteet määriteltäisiin selkeämmin. Esimerkeiksi terveyden edistäminen rakentamisessa ja maankäytössä suosimalla vähäpäästöisiä ratkaisuja, lisäämällä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia, lisäämällä viheralueita ja vähentämällä ympäristön kuormitusta. Nämä ovat kaikki erinomaisia ja ehdottoman kannatettavia tavoitteita, joita jo nykyisellään edistetään mm. ympäristönsuojelun toimesta. Vastaavasti terveyserojen kaventaminen, elinympäristön hyvinvointinäkökulmat ja ekologiset kestävyystavoitteet sisältyvät kuntien tekemään lakisääteiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön (hyte). Tämän vuoksi on hyvin tärkeää, että terveydensuojeluviranomaisen rooli terveyden edistämisen työssä selkeytetään ja pyritään välttämään päällekkäisiä tehtäviä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa, vaikka terveyshaittojen ennaltaehkäiseminen ja siten terveyden edistäminen on lähtökohtana koko terveydensuojeluvalvonnalle.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

8 § Häiriötilanteisiin varautuminen

Kohdassa ehdotetaan, että terveydensuojelulakiin lisätään kunnan terveydensuojeluviranomaiselle velvollisuus huolehtia siitä, että häiriötilanteiden hoitamiseksi terveydensuojeluviranomainen on tavoitettavissa myös virka-ajan ulkopuolella.

Terveydensuojeluviranomaisen tavoitettavuus virka-ajan ulkopuolella on tarpeen talousveteen liittyvien häiriötilanteiden hoitamisen varmistamiseksi ja vaaratiedotteen antamisen varalta, vaikka tilanteita onkin suhteellisen harvoin. Laissa tulisi velvoittaa valvontayksiköitä yhteistyöhön varallaolojärjestelyissä, jotta järjestely olisi toteutettavissa, eikä se kasvattaisi työn kuormittavuutta kohtuuttomasti.

Häiriötilanteiden johtovastuuta tulee selventää vesivälitteisten epidemioiden lisäksi myös säteilyvaaratilanteiden jälkivaiheessa. Säteilyvaaratilanteessa johtovastuuta tulisi tarkentaa siten, että ensisijainen johtovastuu on keskusviranomaisella, sillä säteilyvaaratilanteet ovat harvinaisia, erityisosaamista edellyttäviä, eivätkä todennäköisimmin rajaudu vain yhden valvontayksikön toimialueelle.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Ehdotus lisätä valvonnan riskiperusteisuutta ja jaotella kohteet kolmeen riskiluokkaan (suuri, kohtalainen, vähäinen) on kannatettavaa. Ilmoituskäsittelyssä toiminnanharjoittajan antamat tiedot eivät kuitenkaan ole riittäviä riskinarvioinnin tekemiseen ja sen vuoksi kaikkiin ilmoituksenvaraisiin kohteisiin tulisi tehdä yksi maksullinen aloitustarkastus. Tarkastuksella voidaan antaa ohjausta ja neuvontaa, varmistaa tilojen soveltuvuus kyseiseen toimintaan sekä varmistaa kohteen riskiluokitus toimintaan nähden.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

22 § Yleiset vaatimukset

Yleisen jätteitä, jätevesiä ja jätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevan sääntelyn tarvetta tulisi arvioida kriittisesti. Uudistettavaan lainsäädäntöön ei tulisi jättää vanhoja säännöksiä vain varmuuden vuoksi. Jätelain ja ympäristönsuojelulain säännökset sisältävät myös terveyshaitan huomioimisen ja sääntely on varsin kattavaa. Näissä asioissa toimivalta kuuluu ympäristönsuojeluviranomaiselle eikä sitä ole syytä muuttaa. Mikäli jätteitä tai jätevesiä on tarpeen säädellä terveydensuojelulaissa, tulisi sääntely rajoittaa selkeästi koskemaan niitä erityistapauksia, jotka kuuluvat terveydensuojeluviranomaisen toimivaltaan esim. talous- ja uimavesivalvontaan, asumisterveyden tai tapahtumien jätehuollon hygienian varmistamiseen.

Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu niin luvanvaraisen kuin ei luvanvaraisen jätevedenkäsittelyn valvonta. Arviointimuistioon sisältyy paljon muutosehdotuksia, jotka ovat jo nykyisellään osa tätä ympäristönsuojeluviranomaisten tehtäväkenttää. Näistä asioista ei tulisi antaa uusia säännöksiä terveydensuojelulakiin.

Viranomaisten yhteistyöllä voidaan varmistaa, että terveydensuojeluviranomaisten näkemykset tulevat riittävästi huomioitua. Tätä varmistamaan on esimerkiksi ympäristönsuojelulakiin sisällytetty viranomaisten vireillepano ja muutoksenhakuoikeudet.

25 § Suuret yleisötilaisuudet

Ehdotus otsikon muuttamisesta suurten yleisötilaisuuksien hygieniaksi on kannatettava. Suurista yleisötilaisuuksista on nykyisen valtakunnallisen ohjeistuksen mukaan edellytetty terveydensuojelulain mukaista ilmoitusta vain talousvesijärjestelyistä. Valvonnan kannalta olisi selkeintä, että suuret yleisötilaisuudet siirrettäisiin kokonaisuudessaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin, koska terveydensuojelulaista tulee velvoitteita yleisötilaisuuksien järjestämiseen myös esim. jätehuollon tai wc-tilojen osalta. Nykyinen suuren yleisötilaisuuden määritelmä (500 yhtäaikaista kävijää) tulisi uudistaa siten, että valvonta kohdistuisi sekä kävijämäärältään että riskeiltään suurempiin tapahtumiin.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 § Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

Arviointimuistiossa todetaan, että siivottomuustapauksien taustalla on usein syrjäytymistä, mielenterveysongelmia tai päihteiden väärinkäyttöä. Tilanteisiin puuttuminen edellyttää usein moniviranomaistyötä terveydensuojelun, sosiaalitoimen ja pelastusviranomaisten kesken. Tämän vuoksi asiaa on todella tärkeää lähteä ratkaisemaan ensisijaisesti sen tahon, kenellä on keinoja tukea asukasta taustalla olevien ongelmien ratkaisussa osana siivottomuuden ratkomista. Helsingissä on useamman vuoden ollut hyvin toimiva malli, jossa sosiaalitoimella on ratkaiseva rooli siivottomuustapausten hoitamisessa. Säädöksen tulee jatkossakin tukea tätä roolijakoa.

30 § Käymälät

Elintarvikelainsäädännössä oli aikaisemmin säädetty elintarvikehuoneistojen asiakaskäymälöistä siten, että asiakaskäymälää ei tarvittu, jos asiakaspaikkoja oli enintään kuusi. Vaatimus poistui elintarvikelain uudistuksessa ja on johtanut haastaviin tilanteisiin, jossa esim. erilaisten isojen

terassialueiden käymälävaatimuksia on jouduttu johtamaan terveydensuojelulain kautta. Vaatimuksia tulisi täsmentää terveydensuojelulakia uudistettaessa ja siten selkeyttää myös toiminnanharjoittajille, milloin käymälätilat edellytetään.

31 § Mikrobit ja vahinkoeläimet

Arviointimuistiossa ehdotetaan, että tulisi harkita sitä, vastaisiko haittaeläinten torjuntatoimenpiteistä kunta ja perisi myöhemmin torjunnan kustannukset haitan aiheuttajalta, jos se pystytään osoittamaan. Jotta kaupungeille ei siirretä haittaeläinten torjuntavastuuta kokonaisuudessaan tulisi kaupungin torjuntavastuut rajata selkeästi ja siten, että kiinteistöjen vastuu omasta alueestaan ei poistu. Jälkikäteen haitasta vastuussa olevan osoittaminen ja kustannusten hakeminen on hyvin vaikeaa ja lisää kuluja.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

50 § Valvonnan perusmaksu

Ehdotus valvonnan perusmaksuvelvollisuudesta kaikille ilmoitusvelvollisille kohteille pidetään hyvänä. Perusmaksu on erittäin tärkeä tekijä valvontarekisterin ajantasaisuuden varmistamiselle ja valvontarekisterin yhteystietoja voidaan hyödyntää toimialoittain kohdennetulle ohjaukselle ja neuvonnalle.

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

§ 2 Määritelmät

Muut oleskelutilat tulee määritellä terveydensuojelulaissa.

Asunnon määritelmässä tulee huomioida yhdenmukaisuus rakentamista koskevan lainsäädännön kanssa. Lisäksi asuntoon kuuluvien erilaisten tilojen osalta tulee ottaa kantaa, milloin niihin voidaan soveltaa asetuksen eri toimenpiderajoja. Näistä tiloista esimerkkeinä mm. kellaritiloissa tai niiden yhteydessä sijaitsevat kylpyhuoneet ja saunat sekä varastot.

§ 4 Mittaus, näytteenotto ja analyysi

Epävarmuustarkastelun soveltamisesta on erittäin tarpeellista antaa tarkemmat ohjeet, jotta mittauksen ja analyysien tuloksien perusteella tehtävät arvioinnit olisivat yhdenmukaisia.

§ 6 Lämpötila ja ilman virtausnopeus

Operatiivisen lämpötilan toimenpiderajan käyttöönottoa ei kannateta, koska nykyisillä sisäilman ja pintojen lämpötilojen toimenpiderajoilla sekä ilmavuotojen aistinvaraisilla tarkastuksilla pystytään puuttumaan puutteellisiin lämpöoloihin.

§ 8 Ilmanvaihdon yleiset arviointiperusteet

Ilmanvaihdon yleisissä arviointiperusteissa tulee pitäytyä ensisijaisesti terveyshaitan kannalta oleellisissa olosuhteiden arvioinnissa eikä niissä tule liikaa keskittyä järjestelmien/rakenteiden tutkimiseen. Painesuhteiden tutkimista ei pidetä kuin harvoin tarpeellisena, koska tulokset eivät yleensä suoraan vaikuta varsinaiseen olosuhteeseen ja terveyshaitan arviointiin. Painesuhteiden mittaus ja arviointi varsinkin ulkoilmaan verrattuna on yleensä erittäin altis hetkellisille olosuhteille aiheuttaen suuriakin mittausvirheitä ja tämä voi aiheuttaa jopa täysin vääriä johtopäätöksiä olosuhteista.

§ 12 ja 13 Melun toimenpiderajat ja melumittaustulosten korjaaminen

Pykälien osalta esitetyt kehittämis ehdotukset ovat pääosin kannatettavia. Teknisten laitteiden aiheuttaman melun LAFmax-tason toimenpiderajan soveltaminen ei ole yksiselitteistä. Tulevaa säännöstä on ehdottomasti selvennettävä sen osalta, miten sovellettava dB-taso valitaan melutapahtumien määrän mukaan.

Tärinä

Tärinän arvioimiselle tarvitaan toimenpiderajat ja menettelyt, mutta arviointiperusteiden tulee olla selkeitä ja yksinkertaisia, jotta valvonta on mahdollista.

Melun pitkäaikaisvaihtelu

Satunnaisesti tai ajoittain esiintyvien melutapahtumien osalta on erittäin tärkeää määritellä, kuinka toistuvasti melutason toimenpiderajan pitää ylittyä, ennen kuin meluhaittaa katsotaan esiintyvän. Sosiaali- ja terveysministeriön vanhassa asumisterveysohjeessa esitetyt melutasojen vaihteluun perustuvat arviointimallit ovat edelleen erittäin käyttökelpoisia.

Äänieristysvaatimusten toimenpiderajan lisääminen

Toimenpiderajaa ääneneristysvaatimuksille ei nähdä perusteltuna, koska itse rakenne ei aiheuta terveyshaittaa. Rakenteen huono ääneneristävyys on vastaava tekijä kuin jokin muukin riskirakenne ja korjauksia tulee vaatia pääasiassa olosuhteiden perusteella eikä rakenteen ominaisuuden perusteella. Mikäli ääneneristävyydelle asetetaan numeerinen toimenpideraja tulee käytännön valvontatilanteissa olemaan vaikea perustella mittauksien tarpeellisuutta tai tarpeettomuutta. Terveystensuojelun valvonnassa ei ole nykyisellään mahdollisuuksia eikä osaamista mittauksiin.

Terveystensuojelulain, ympäristönsuojelulain ja rakentamislainsäädännön rajapintaa on erittäin tärkeää selkeyttää ja tulee määritellä, missä tilanteissa meluhaitan arviointi kuuluu millekin viranomaiselle, erityisesti rakennusten äänieristykseen ja ulkomeluun liittyvissä kysymyksissä.

§ 15 Haihtuvat orgaaniset yhdisteet

Lattiapäällysteen vaurioitumisen arviointiin käytetyistä TXIB:n ja 2EH:n ilmapitoisuuksien toimenpiderajoista ei tule luopua. Helsingissä on useissa valvontatapauksissa todettu, että TXIB ja 2EH ovat selvästi toimineet hyvinä indikaattoreina terveyshaittaa aiheuttavan olosuhteen esiintymiselle. Toimenpiderajat ovat olleet erittäin käyttökelpoisia tarpeellisten korjausten velvoittamiseksi. Korjausten jälkeen asukkaiden kokema terveyshaitta on poistunut. Valvonnan muilla käytettävissä olevilla menetelmillä, eli pelkkää rakennetta visuaalisesti arvioimalla, ei ole mahdollista edellyttää selvityksiä tai korjauksia terveyshaitan poistamiseksi.

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Pormestari 9.6.2025 § 30